

характеристика кожного критерія професійної надійності, определены показатели и уровни ее сформированности.

Ключевые слова: критерий, показатель, профессиональная надежность, курсанты, будущие сотрудники органов внутренних дел.

SUMMARY

Garkavtsev Ye. The criteria and indicators of the formation of professional reliability of future police employees.

The article is devoted to the definition and justification of the criteria and indicators for sustainable future formation of professional law enforcement officers. The definition of the concept of «professional reliability» is given. The requirements to the selection criteria are proposed by different scientists. The requirements that must meet the criteria are highlighted; the relationship of criteria and indicators of professional reliability is shown. The criteria and indicators of formation of professional reliability are based on the analysis of the criteria and indicators that are close to the essence of such things as professional competence, professional competence and professional readiness of future police officers for professional work.

Based on the opinions of the experts evaluation of the criteria of formation of professional reliability of future police officers are allocated. On the base of analysis the author identified motivation, knowledge-operational, personal and regulatory criteria for formation of professional reliability. The characteristics of each criterion of professional reliability, the identification of the indicators and levels of its formation are proposed. The indicators of student-regulatory criteria are the following professionally important personal characteristics such as mental stability, responsibility, discipline, commitment, perseverance, poise, self-confidence, self-esteem and self-control. The indicators of motivational criteria characterize the nature of the formation of future specialist to the profession of a policeman, the presence of a conscious desire for faithful implementation of professional activity and form the motives and needs of professional activities, the facilities responsible for its implementation, compliance with the law. Knowledge of the operational parameters of criteria is presented by professional knowledge, professional skills of professional activity (special tactical, psychological and vocational special), the level of physical fitness, weapons possession. Each of these indicators has three levels: high, medium and low.

The noted criteria and indicators of forming of professional reliability of the future police officers of internal affairs are based on fundamental principles of systematic and structural approaches and divided into three conditional groups: criteria and indicators of the terms, process and effectiveness which enables to analyze forming of professional reliability of the police officers of internal affairs simultaneously as to the process and result.

Key words: the criterion, the indicator, professional reliability, the students, future police officers.

УДК 811.161.2.:336.7

В. В. Гирич

Торговельно-економічний коледж Київського національного
торговельно-економічного університету

РОЛЬ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ В РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ЕКОНОМІЧНОГО НАПРЯМУ НА ЗАНЯТТЯХ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ (ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ)

У статті розглянуто доцільність використання інтерактивних методів навчання на заняттях української мови (за професійним спрямуванням).

Обґрунтовується необхідність та важливість їх використання у формуванні професійної комунікативної компетентності студентів. Визначено, що вибір активних методів навчання допомагає залучити студентів до активної діяльності під час занять, сприяє самостійному оволодінню вміннями й навичками, пошуку шляхів вирішення практичних завдань. Оскільки метою навчання української мови (за професійним спрямуванням) є формування належного рівня комунікативної компетенції студентів, то увага приділяється не формуванню окремих навичок та вмінь, а комплексному формуванню компонентів комунікативної компетенції.

Ключові слова: *інтерактивні методи навчання, комунікативна компетентність, інноваційні технології, професійна діяльність, професійна підготовка.*

Постановка проблеми. Ураховуючи суттєві зміни, зумовлені створенням глобального інформаційного простору, сучасне інформаційне суспільство вимагає від студентів-випускників високого рівня вмінь роботи з інформацією. При цьому здатність знаходити, накопичувати знання й використовувати їх для розв'язання поставлених завдань набуває особливого значення та вимагає від майбутнього фахівця відповідних інформаційно-аналітичних умінь. Це, у свою чергу, вимагає впровадження відповідних технологій навчання на заняттях української мови (за професійним спрямуванням). Зокрема інноваційні технології є джерелом розвитку саморегуляції та свободи вибору майбутніх фахівців, а процес навчання мови в навчальному закладі має забезпечити студентів відповідним рівнем мовних знань, уміннями й навичками використовувати ділову мову в ситуаціях науково-навчальної та майбутньої професійної діяльності. Таким вимогам найбільше відповідають інноваційні технології, що дають можливість вивести студентів на більш високий рівень компетентності, підготовленості та професіоналізму.

Аналіз актуальних досліджень. У сучасному педагогічному світі дослідники під час визначення змісту категорії «інтерактивні технології» ще й досі зазнають значних труднощів. Дослідники велику увагу приділяють класифікації методів навчання за способом взаємодії викладача та студента. Але традиційна система підготовки фахівців у ВНЗ ставить перед сучасними педагогами нові завдання: віднайти такі технології навчання, які б сприяли формуванню мовленнєвої компетенції – одній зі складових професійних здібностей майбутніх фахівців.

Слід зазначити, що різноманітні аспекти впровадження інтерактивних педагогічних технологій стали об'єктом дослідження багатьох відомих науковців. Серед них особливої уваги заслуговують ті технології, ефективно поєднання яких буде сприяти підвищенню рівня та розвитку комунікативної компетентності студентів, а саме: технологія критичного мислення (Є. Полат, Т. Воропай, Дж. Стіл, О. Тягло, М. Чошанов, Т. Хачумян та ін.); технологія проблемного навчання (І. Я. Лернер, М. І. Махмутов, А. В. Фурман та ін.); технологія розвиваючого навчання (І. С. Якиманська, та ін.); інформаційні технології навчання (М. І. Жалдак, В. І. Клочко, Р. С. Гуревич та ін.);

особистісно-орієнтовані технології (О. В. Євдокимов, І. Унт, З. І. Слєпкань та ін.); навчання, як систематичне дослідження (В. В. Стрельников, С. Парнс, М. В. Кларін та ін.); технологія моделюючого навчання (Л. М. Фрідман, М. Б. Балк, В. А. Петров та ін.) тощо.

Інтерактивне навчання дозволяє певною мірою підвищити ефективність засвоєння навчального матеріалу й виробити навички аналізу та застосування отриманої інформації. Зокрема, педагогічна технологія критичного мислення сприяє розвитку у студентів раціональних підходів до формування базових умінь, їх використання у процесі роботи з інформацією та сприяє рефлексії майбутнього фахівця щодо одержаних знань.

У цьому аспекті особливого значення набувають уміння визначати проблему; порівнювати інформацію зібрану з різних джерел; аналізувати отримані дані з урахуванням альтернативних точок зору; виявляти наявність прихованої інформації та робити обґрунтовані висновки щодо прийняття рішення в контексті поставленої професійної проблеми.

Мета статті – дослідження й аналіз інтерактивних методів навчання та важливість їх використання для формування професійної компетентності студентів економічного напрямку на заняттях української мови (за професійним спрямуванням).

Виклад основного матеріалу. Суттєвою ознакою сучасної освіти, а отже і її методик, є наголос на толерантному ставленні до особистості студента. Саме це і є важливим складником інтерактивних технологій.

Педагогів усіх часів об'єднувало бажання й уміння працювати, аналізувати результати своєї роботи, своїми індивідуальними якостями впливати на становлення студентів як творчо мислячих, високоморальних, соціально адаптованих особистостей.

Сьогодні педагогіка співробітництва найбільше відповідає принципам гуманізації та демократизації освіти, активізації пізнавальної діяльності, забезпечує партнерську діяльність викладача та студента, спрямовану на розв'язання системи суспільних та особистісно найважливіших навчальних і життєвих проблем.

За такого підходу студент є співавтором заняття, основна ж стратегія викладача полягає у виявленні його індивідуальних здібностей і нахилів та створення сприятливих умов для подальшого їх розвитку. У досягненні цієї мети допомагає впровадження інтерактивних технологій навчання.

Зокрема для формування комунікативної компетентності студентів найбільш ефективним і є метод інтерактивного навчання.

Сутність інтерактивного навчання в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх студентів. Це співвідношення, взаємонавчання (колективне, групове), де і студент, і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчання, розуміють, що вони роблять, рефлексують з приводу того, що вони знають, уміють і здійснюють.

Організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих і виробничих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблеми на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню навичок і вмінь, створення атмосфери співробітництва, взаємодії, дає змогу педагогові стати справжнім лідером студентського колективу.

Інтерактивний (з англ. *Inter* – взаємний, *act* – діяти) – здатний до взаємодії, діалогу. *Інтерактивне навчання* – спеціальна форма організації пізнавальної діяльності, що має конкретну, передбачувану мету – створити комфортні умови навчання, за яких кожен студент відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність.

Під час такого навчання студенти економічного напрямку вчаться бути демократичними, спілкуватися з іншими людьми, критично мислити, приймати зважені рішення. Залежно від мети заняття та форми навчальної діяльності студентів розрізняють такі моделі інтерактивного навчання:

- інтерактивні технології кооперативного навчання;
- інтерактивні технології колективно-групового навчання;
- інтерактивні технології ситуативного моделювання;
- технології опрацювання дискусійних питань.

Завдяки використанню інтерактивних технологій студенти економічного напрямку формують власне світобачення, орієнтовно визначають життєву позицію, своє місце в сучасному світі. Вони вчаться пояснювати та вмотивовувати, а де треба – обстоювати власну точку зору. А це дуже важлива риса, необхідна в сучасному інтенсивному світі. Отже, студентам буде легше адаптуватися до високих вимог нинішнього дорослого життя.

Пошукові методи інтерактивних технологій у викладанні української мови (за професійним спрямуванням):

1. *Бесіда за Сократом* (студенти ставлять проблемні питання й шукають шляхи їх розв'язання);

2. *Ділова гра* (відтворюється поведінка й робота конкретних працівників);

3. *Дискусія* (висловлюються різні погляди під час обговорення складної проблеми й пошуку істини);

4. *Саморозвиток* (після виступу студент критично оцінює себе й аналізує недоліки);

5. *Творча лабораторія* (учасники мікрогрупи подають свої творчі здобутки: власна розробка підприємства, ділова нарада, рекламний ролик фірми, а також різноманітні публікації: газети, буклети, що створюються за допомогою комп'ютерної програми Publisher).

Специфікою інтерактивних занять є обов'язкова кропітка попередня домашня підготовка студента з різноманітним матеріалом і багатьма літературними джерелами за раніше оголошеною викладачем проблемною темою. Тоді такі заняття будуть особливо цікавими.

У виборі інтерактивної технології мають бути дотримані відповідні правила організації такого навчання:

- до роботи залучаються (тією чи іншою мірою) всі учасники навчального процесу;
- вони повинні мати певну психологічну підготовку (скутість, неконтактність, самозаглибленість заважають);
- група ділиться на підгрупи;
- до заняття відповідно готується приміщення (наприклад, столи ставляться «ялинкою», щоб кожен студент сидів обличчям до ведучого й мав змогу спілкуватися в малій групі);
- студент розробляє необхідні для творчої роботи матеріали;
- студенти налаштовуються на неухильне дотримання процедури й регламенту;
- створюється атмосфера довіри, природності, невимушеності, приємної бесіди.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Таким чином, для активізації навчання наведені методи мають значні функціональні можливості, які відповідають потребам професійної освіти, – від отримання спеціальних знань і навичок до формування професійних умінь майбутніх фахівців економічного напрямку, а також реалізації творчого потенціалу студентів. Застосування цих методів стимулює професійну мотивацію студентів, розвиває їх пізнавальний інтерес, сприяє формуванню професійних умінь і розвитку професійних здібностей.

Отже, процес навчання – не автоматичне викладання навчального матеріалу. Інтерактивна діяльність на занятті передбачає організацію та розвиток діалогічного спілкування, веде до взаєморозуміння, взаємодії, спільного розв'язання загальних, проте важливих для кожного учасника завдань. Інтерактивні форми допомагають побудувати та провести заняття так, щоб глибоко схвилювати студента, що дасть відповідний поштовх для вирішення власних проблем, реалізації своїх думок і сподівань, бо саме в сучасного покоління їх чи не найбільше. На нашу думку, саме це сприяє формуванню життєвої комунікативної компетентності студентів, що і є одним з основних завдань сучасної освіти.

Тема даної статті є досить актуальною, тому що під час вибору методів навчання студентів робиться акцент на професійній комунікації, поставлені завдання розвивають творче мислення, вміння працювати в команді, логічно й послідовно, виразно й образно викладати власні думки. Практичні навички риторики набувають особливого значення в умовах становлення демократії в Україні, оскільки від цього залежить вибір правильних рішень у законодавстві, бізнесі, виробництві, суді, освіті, політиці, банківській сфері – одним словом всюди, де розв'язання проблем здійснюється колегіально.

ЛІТЕРАТУРА

1. Волкова Л. В. Формування іншомовної комунікативної компетентності студентів у процесі ділової гри / Л. В. Волкова // Наукові записки : збірник наукових статей НПУ імені М. П. Драгоманова. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005 – С. 31–34.
2. Ділова гра як засіб формування організаторських умінь майбутніх менеджерів // Сучасні освітні технології у вищій школі : матер. міжн. наук.-метод. конф., 12.11.2007 р. ; А. А. Мазаракі (відп. ред.). – К. : КНТЕУ, 2007. – Ч. 1. – С. 55–57.
3. Жовта Л. О. Використання інноваційних технологій навчання – запорука підготовки творчих спеціалістів / Л. О. Жовта // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. – Випуск 5 / ред. : І. А. Зязюн (голова) та ін. – Київ–Вінниця : ДОВ Вінниця, 2004. – С. 242–247.
4. Мойсеюк Н. Є. Педагогіка : навчальний посібник / Н. Є. Мойсеюк. – 5-е видання, доп. і переробл. – К., 2007. – 656 с.
5. Стрельников В. Ю. Педагогічні основи забезпечення особистісного і професійного розвитку студентів засобами інноваційних технологій навчання / В. Ю. Стрельников. – Полтава, 2002. – Книга 2. – 264 с.
6. Чубовська Н. Ігрові технології навчання / Н. Чубовська // Освіта. Технікуми. Коледжі. – 2007. – № 2 (17).

РЕЗЮМЕ

Гирич В. В. Роль интерактивных методов обучения в развитии коммуникативной компетентности студентов экономического направления на занятиях украинского языка (за профессиональным направлением).

В статье рассматривается целесообразность использования интерактивных методов обучения на занятиях украинского языка (за профессиональным направлением). Обосновывается необходимость и важность их использования при формировании профессиональных компетенций студентов. Доказано, что выбор интерактивных методов обучения помогает привлечь студентов к активной деятельности во время занятий, способствует самостоятельному овладению умениями и навыками, поиску путей решения практических заданий. Поскольку целью обучения украинскому языку (за профессиональным направлением) является формирование надлежащего уровня коммуникативной компетенции студентов, то внимание уделяется не формированию отдельных навыков и умений, а комплексному формированию компонентов коммуникативной компетенции.

Ключевые слова: интерактивные технологии обучения, коммуникативная компетенция, инновационные технологии, профессиональная деятельность, профессиональная подготовка.

SUMMARY

Gyrych V. The role of interactive teaching methods in the development of communicative competence of the students of economic disciplines in the class of the Ukrainian language (the professional direction).

The article lights up the current problem of forming professional communicative competence of the students studying economic disciplines in the class of the Ukrainian language. It presents the theoretical and practical material of using interactive teaching techniques and methods as one of the ways of improvement of the process of studying and the development of the communicative competence of the students of economic disciplines in the class of the Ukrainian language.

The practicability of using interactive methods of teaching in the class of the Ukrainian language are considered. In the class there created a possibility of discussing different problems, proving and reasoning of a personal point of view, that is an interaction between a teacher and a student, which directs at a personality to the development of his/her creative and mental abilities and communicative skills, takes place.

The necessity and importance of using interactive methods of teaching in the formation of professional competence of the students are justified. The main aspects of introduction and approaches to define and classify the interactive methods of teaching are presented concretely.

It is proved that the choice of interactive teaching methods helps to attract the students to be active in the classroom, promotes self-mastery of skills and abilities, finding solutions to practical tasks. It helps a complex development of the future economists on the background of general professional training.

As the purpose of teaching the Ukrainian language is to form the adequate level of professional competencies of the students, the attention is paid not to the forming of single skills and abilities but to complex forming of the components of communicative competence.

It is stressed that under the conditions of using interactive methods of teaching the students develop the desire for creative productive activity and acquire models of behavior necessary for the future professional activity.

The conclusion has been made that using of interactive teaching methods motivates the students to study, provides the connection between studying the Ukrainian business language and a real context of its use in future activity of a specialist in the sphere of economics.

Key words: *an interactive educational technology, communicative competence, innovative technologies, professional activity, professional training.*

УДК 37.018.43

В. В. Глазова, Н. В. Кайдан

Державний вищий навчальний заклад
«Донбаський державний педагогічний університет»

ВПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕМЕНТІВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ТРАДИЦІЙНИЙ ОСВІТНІЙ ПРОЦЕС

У статті розглядається зміст і структура системи інтеграції дистанційного та традиційного навчання студентів. Висвітлено принципи, на яких будується дистанційне навчання. Окреслено можливості інтеграції, розумного поєднання очної, заочної та дистанційної форм навчання. Виділено й обґрунтовано форми підтримки традиційної системи навчання засобами дистанційного навчання: початкова, основна й контрольна-оцінна. Проаналізовано загальні особливості методичного супроводу дистанційного навчання та впровадження його елементів у Донбаському державному педагогічному університеті для підтримки традиційних форм навчання.

Ключові слова: *дистанційне навчання, традиційне навчання, принципи навчання, технології дистанційного навчання, організаційні форми дистанційного навчання.*

Постановка проблеми. Під впливом інформатизації відбуваються кардинальні зміни в усіх сферах життя та професійної діяльності людей. У системі освіти величезне значення набули інформаційні технології навчання, що розкривають творчий потенціал, індивідуальність і талант особистості. З деяких причин, певним категоріям студентів не вистачає традиційних форм